

Value Types of Marginalized Neighborhoods in Tehran City

Narges Rahmani¹, Taqi Azad Armaki^{2*}, Bagher Saroukhani³

1. Ph.D. in Cultural Sociology, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: Narges_rahmani1344@yahoo.com
2. Professor, Department of Sociology, University of Tehran, Iran (Corresponding Author). E-mail: azadarmaki@gmail.com
3. Professor of Sociology, University of Tehran, Iran. E-mail: B.saroukhani@yahoo.com

Article Info	ABSTRACT
Article type Research Article	Introduction: Today, one of the most important and fundamental issues in the field of social sciences, especially sociology, is the topic of "values and value changes." Studies conducted in Tehran have shown that the values of individuals in Iranian society have undergone significant transformations. Therefore, the primary question is what the balance or polarization of the twelve values identified by Inglehart is among marginalized communities in areas 4 and 19 of Tehran compared to non-marginalized communities in these areas.
Article history Received: 20 April 2025 Accepted: 22 August 2025 Published: 23 August 2025	Objective: The main aim of this paper is to identify the direction of the twelve values and the types of values in the marginalized neighborhoods of regions 4 and 19 of Tehran.
Keywords: Marginalization, materialistic values, post-materialistic values, value types.	Materials and Methods: Materials and Methods: Given the main topic and question of the research, a survey method was used. Data were collected by questionnaire, using online and accessible sampling method from women and men over 18 years of age in the marginal neighborhoods of the mentioned areas, as well as for comparison with non-marginal neighborhoods of the same areas, and were analyzed using descriptive and inferential statistics. Findings: The results indicate that both marginalized and non-marginalized neighborhoods prioritize materialistic values over post-materialistic values. Conclusion: Considering the prevailing societal approaches, it can be said that among the studied samples, there is a trend toward polarization in value sets, whereas, according to Inglehart, a society is in a state of sustainable development when it simultaneously possesses both materialistic and post-materialistic values.

Cite this article: Rahmani, N., Azad Armaki, T., Saroukhani, B. (2025). Value Types of Marginalized Neighborhoods in Tehran City. *Journal of Sociological Studies of Sustainable Development*, 1(3), 17-32.

©The Author(s). Publisher: West Tehran Branch

سنخ‌های ارزشی محله‌های حاشیه‌نشین شهر تهران

نرگس رحمانی^۱، تقی آزاد ارمکی^{۲*}، باقر ساروخانی^۳

^۱ دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Narges_rahmani1344@yahoo.com

^۲ استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران، ایران (نویسنده مسئول). azadarmaki@gmail.com

^۳ استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران، ایران. B.saroukhani@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله پژوهشی	مقدمه: امروزه بیش از هر زمان دیگری یکی از موضوعات مهم و اساسی در حوزه علوم اجتماعی به‌ویژه جامعه‌شناسی موضوع "ارزش و تغییرات ارزشی" است. مطالعات و تحقیقاتی که تا کنون در شهر تهران انجام گرفته نشان دادند که ارزش‌های افراد در جامعه ایرانی دچار تغییرات و دگرپسندی عمده و اساسی شده است، بنابراین سؤال اساسی این است که تعادل ارزشی و قطبی و یا عدم قطبی بودن جهت ارزش‌های دوازده‌گانه اینکلهارت میان حاشیه‌نشینان محله‌های مناطق ۴ و ۱۹ شهر تهران در مقایسه با محله‌های غیر حاشیه‌نشین مناطق نامبرده چیست؟
تاریخچه دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۳۱ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۳۱ انتشار: ۱۴۰۴/۰۶/۰۱	هدف: هدف اصلی این مقاله شناسایی و جهت ارزش‌های دوازده‌گانه و سنخ‌های ارزشی محله‌های حاشیه‌نشین مناطق ۱۹ و ۴ شهر تهران است
کلیدواژه‌ها ارزش‌های فرامادی، ارزش‌های مادی، حاشیه‌نشینی، سنخ‌های ارزشی.	روش: با توجه به موضوع و سؤال اساسی پژوهش از روش پیمایش استفاده است. جمع‌آوری داده‌ها توسط پرسشنامه، به روش نمونه‌گیری آنالین و در دسترس از زنان و مردان بالای ۱۸ سال محله‌های حاشیه‌نشین مناطق نامبرده و همچنین جهت مقایسه با محله‌های غیر حاشیه‌نشین همین مناطق، گردآوری و با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.
	یافته‌ها: نتایج حاصل از بررسی وضعیت مجموعه‌های ارزشی نشان می‌دهد که هم محله‌های حاشیه‌نشین و هم غیر حاشیه‌نشین، ارزش‌های التقاطی متمایل به مادی را نسبت به ارزش‌های فرامادی در اولویت بالاتری قرار می‌دهند.
	نتیجه‌گیری: با توجه به رویکردهای غالب موجود جامعه می‌توان گفت در بین نمونه‌های مورد مطالعه جهت مجموعه‌های ارزشی به سمت وسوی قطبی شدن در حرکت است در حالی که به قول اینکلهارت جامعه‌ای در فرایند توسعه پایدار قرار دارد که توأمان دارای ارزش‌های مادی و فرامادی باشد.

استناد: رحمانی، ن.، آزاد ارمکی، ت. و ساروخانی، ب. (۱۴۰۴). مقایسه تطبیقی نظریات ابن خلدون و سهروردی در باب شهرسازی اسلامی. مطالعات جامعه‌شناختی توسعه پایدار، ۱(۳)، ۳۲-۱۷.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران غرب © نویسندگان.

Extended Abstract

Purpose

Today, more than ever, one of the most important and fundamental topics in the field of social sciences, especially in sociology, is the issue of "values and value changes." Different discourses have emerged regarding value changes in Iranian society, each of which advocates for the polarization or non-polarization of values in society. According to Inglehart's theory of value transformation, which is also the theoretical basis of the present article, individuals' priorities reflect their social and economic environments, and countries that enjoy relatively good economic, political, and social order gradually shift from material values, such as "high economic growth in society," "ensuring the existence of a strong military and defense force in our country," "maintaining order in the country," "fighting crime," "fighting price increases," and "maintaining economic stability," to post-material values such as "moving toward a more humane and friendly society," "moving toward a society in which the value of thought is greater than money and capital," "observing that people have a greater right to express their opinions about decisions related to their work and society," "trying to make cities and villages more beautiful," "allowing people more freedom to express their opinions about important government decisions," and "defending freedom of speech." According to Inglehart's claim, the value priorities of poor people living in the city's marginalized neighborhoods, who are severely deficient in terms of physical, legal, social, cultural, welfare services, and urban infrastructure, can be different from those living in the context of urban society. Therefore, the present article seeks to understand and recognize the issue of the value balance and polarity or non-polarity of the twelve values and value types in the marginalized neighborhoods of Districts 19 and 4 of Tehran. The overall goal of the research is to identify, direct, and compare the twelve values and value types of the marginalized neighborhoods of the aforementioned areas, in comparison with the non-suburban neighborhoods of the same areas.

Methodology

In this study, a survey method was used and a questionnaire was used to collect data. The statistical population was people aged 18 and above in the marginal neighborhood of Golshan (Khak Sefid) Shemiran No in Region 4, Dolatkhah North and South, and Esmailabad in Region 19. For the purpose of comparison, these neighborhoods were compared with non-marginal neighborhoods in the same mentioned areas. The unit of analysis was the individual, and the sample size was estimated at 400 people using the Cochran formula. The online and convenient sampling method was used. Data entry and extraction of questionnaire information were performed using SPSS software, and descriptive and inferential statistics were used to analyze the data using one-way analysis of variance. In this study, a construct validity measurement tool was used to determine the level of validity. Because many similar studies have been conducted in other countries by Inglehart and in Iranian society by researchers and experts such as Azad Aramaki, the reliability of the research instrument has been previously assessed and confirmed. For example, the studies of Azad Aramaki (2004) and Azad Aramaki and Zahirinia (2010) confirm the reliability of the present study.

Findings

The findings of the study, with regard to Inglehart's twelve values, showed that the values in all neighborhoods tended more towards materialistic values. The ANOVA table also showed that there was no significant difference between the averages of the value types (pure material, pure post-material, eclectic inclined to material, eclectic inclined post-material) in the studied marginal neighborhoods (Golshan, Shemiran-e-No, and Dolatkhah North and South, and Esmailabad neighborhoods, both with each other and with other non-marginal neighborhoods

in regions 4 and 19). In other words, the value types of all neighborhoods were close and similar to each other.

Conclusion

The results of the present study are in line with studies that show that values in Iranian society are eclectic and tend to be more materialistic. The findings of this article did not confirm Inglehart's theory of value changes. The present study showed that the value types of residents of Marginalized neighborhoods do not differ significantly in terms of value orientation compared to non- Marginalized neighborhoods, and both are moving towards integrated and materialistic values. These findings contradict the expectation based on Inglehart's theory, which predicts a trend towards post-material values with increasing development. The findings of the present study challenge Inglehart's theory in the context of Iranian society and show that the values of Marginalized residents, despite economic and social deprivation, are similar to those of non-marginal residents. Therefore, the reasons for the twelve similarities in values in Marginalized and non- Marginalized neighborhoods can be a reflection of the social and economic conditions and situation of Iranian society, and there are priority values that are rare and scarce for respondents from the society. The current economic crisis has affected the Iranian society, so that this has had a great impact on the priorities of individuals and has pushed values towards a more materialistic integration. Finally, in order for Iranian society to prevent the polarization of values and to achieve sustainable development, material values are as important as post-material values. Ultimately, it is important to reach a certain point for each of them so that the society does not suffer social and economic costs, therefore, to maintain balance and achieve sustainable development, material and post-material values must exist simultaneously.

مقدمه

امروزه بیش از هر زمان دیگری یکی از موضوعات مهم و اساسی در حوزه علوم اجتماعی به‌ویژه در جامعه‌شناسی موضوع "ارزش و تغییرات ارزشی" است. مطالعات و تحقیقاتی که تا کنون در شهر تهران انجام گرفته، نشان دادند ارزش‌های افراد در جامعه ایرانی دچار دگردیسی عمده و اساسی شده است، به‌گونه‌ای که ارزش‌های افراد در خصوص مسائل مهم نسبت به گذشته تغییر کرده است. برای مثال تغییراتی در نظام قدرت تصمیم‌گیری در خانواده‌های ایرانی ایجاد شده است. به‌طوری‌که طرح ملی سال ۱۳۸۲ نشان داد، روند قدرت تصمیم‌گیری همه اعضا خانواده در مورد مسائل مهم، از ۱۸/۹ در صد به ۳۴/۸ در صد در سال ۱۳۹۴ رسیده است. (Research Institute of Culture, Art and Social Relations, 2002, 2015). همین‌طور در خصوص نقش اشتغال زنان و تأثیر آن در خانواده، ارزش‌های جدیدی جایگزین ارزش‌های قبلی شده است به‌طوری‌که یافته‌های پژوهشی نشان داد ساخت قدرت در خانواده‌هایی که زنان شاغل هستند به نسبت زنانی که شاغل نیستند دموکراتیک‌تر است (Naseri, Saroukhani, 2017: 18).

هر چند برنامه‌های نوسازی در جامعه ایرانی ناقص و ابتر ماند، اما در چندین دهه اخیر وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ایران یکی از مهم‌ترین دوره‌های حیات خویش را تجربه کرده است. به‌گونه‌ای که همواره در معرض برنامه‌های نوسازی، توسعه اقتصادی و اجتماعی بوده، و توانسته تغییرات ساختاری را در جامعه ایرانی به همراه داشته باشد. تغییرات ساختاری اجتماعی و فرهنگی در نتیجه بهبود شاخص‌های نوسازی همچون صنعتی‌شدن، افزایش میزان شهرنشینی، افزایش مهاجرت، توسعه شبکه‌های حمل‌ونقل، افزایش سطح بهداشت و درمان، توسعه وسایل ارتباط جمعی، توسعه تکنولوژی‌های نوین ارتباطی، توسعه نهادهای اجتماعی جدید مانند آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها را به دنبال داشته است (Azad Aramaki and Zahirinia, 2010: 281). اگرچه بهبود شاخص‌های مذکور نشان از افزایش سطح توسعه انسانی و اقتصادی جامعه ایرانی دارد، اما نکته مهم این است که به دنبال فرایند نوسازی، تغییرات و دگرگونی‌های ارزشی نیز در جامعه ایرانی به وقوع پیوسته است (Azad Aramaki, Zahirinia, 2011).

اما آن چیزی که پیرامون مفهوم ارزش‌ها در جامعه‌شناسی تعریف شده، این است که اهمیت و اعتبار ارزش‌های اجتماعی^۱ در جوامع در حال تغییر و دگرگونی است به‌طوری‌که امکان دارد ارزشی اهمیت خاص خود را از دست بدهد و به‌تدریج جای خودش را به ارزش دیگری بدهد و ارزش جدیدی دیگری جایگزین ارزش قبلی شود، و یا این که ارزشی از اهمیت بیشتری نسبت به قبل برخوردار شود.

موضوع دیگری که می‌تواند در مورد ارزش‌ها مهم باشد این است که تغییرات ارزشی در جوامع به طور یکنواخت صورت نمی‌پذیرد. تغییرات ارزشی با توجه به شرایط اجتماعی هر جامعه‌ای متفاوت است. چراکه نظام فرهنگی اجتماعی و اقتصادی جوامع با یکدیگر متفاوت است. نه تنها ارزش‌های هر جامعه‌ای با جامعه دیگر متفاوت است؛ بلکه حتی، درون هر جامعه‌ای از خرده‌فرهنگ‌های متفاوتی تشکیل شده است که تنوعات قومی و فرهنگی در آن‌ها دیده می‌شود. براین اساس می‌تواند در برخی موارد نظام اجتماعی خانواده‌هایی که در محلات حاشیه‌نشین شهرها زندگی می‌کنند با خانواده‌هایی که در متن جامعه شهری زندگی می‌کنند متفاوت باشد. چراکه شرایط زیستی، اجتماعی و فرهنگی حاشیه‌نشینان با افرادی که در متن جامعه شهری زندگی می‌کنند یکسان نیست، زیرا دغدغه‌های حاشیه‌نشینان نسبت به مسکن، کار، بهداشت، آموزش، تحصیل، حمل‌ونقل و امنیت و... خیلی بیشتر از افرادی است که در متن جامعه شهری زندگی می‌کنند می‌باشد.

در ادامه بحث پیرامون ارزش‌ها، آن چیزی که با اهمیت است این است که جهت تغییرات ارزشی نیز در مکان‌ها و زمان‌های گوناگون متفاوت است، اما آنچه مهم است این است که تنها رسیدن به سمت و سوی ارزش‌ها پایان کار نیست، بلکه شناسایی جهت ارزش‌های

^۱ ارزش‌های اجتماعی واقعیت‌ها و اموری را تشکیل می‌دهند که مطلوبیت دارند و مورد خواست و آرزوی اکثریت افراد جامعه است (Vosouqi and Nikkhalq, 1991: 187).

^۲ حاشیه‌نشینی به آن قسمت از بافت‌هایی گفته می‌شود که عمدتاً مهاجرین روستایی و تهیدستان شهری را در خود جای داده و بدون مجوز و خارج از برنامه‌ریزی رسمی و قانونی توسعه شهری (طرح‌های جامع و تفصیلی) در درون یا خارج از محدوده قانونی شهرها به وجود آمده‌اند، عمدتاً فاقد سند مالکیت هستند و از نظر ویژگی‌های کالبدی و برخورداری از خدمات رفاهی، اجتماعی و فرهنگی و زیرساخت‌های شهری شدیداً دچار کمبود هستند (Ministry of Urban Development, Roads and Housing News Site, 2015).

مادی و فرامادی، آغازی برای هویدا شدن وحدت و یا کثرت ارزش‌های اجتماعی است. زیرا یکی از دغدغه‌های صاحب‌نظران در حوزه علوم اجتماعی و به طور خاص در جامعه‌شناسی، توجه به قطبی شدن و یا عدم قطبی شدن ارزش‌ها به منظور حفظ نظم و انسجام اجتماعی در جامعه می‌باشد.

گفتمان‌هایی متفاوتی پیرامون تغییرات ارزشی در جامعه ایرانی شکل گرفته که هر یک بیانگر وضعیت خاصی از ارزش‌های اجتماعی در ایران می‌باشد. رویکردهایی که هر یک از آنان مدافعان قطبی شدن و یا عدم قطبی شدن ارزش‌ها در جامعه می‌باشند؛ بنابراین شناسایی جهت ارزش‌های مادی و فرامادی باتوجه به رویکردهای موجود، قطبی و یا غیرقطبی بودن ارزش‌ها را برای ما فهم‌پذیرتر می‌نماید.

بنا بر نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت، اولویت‌های افراد بازتاب محیط‌های اجتماعی و اقتصادی آنان است، و کشورهایی که به طور نسبی از نظم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی برخوردارند به تدریج به سمت ارزش‌های فرامادی مانند آزادی بیان، زیباسازی شهرها و ایجاد جوامع انسانی و عقلانی گرایش می‌یابند. از نظر وی ارزش‌های اصلی فرد بخش نسبتاً مهم و عمیق دیدگاه وی درباره زندگی است که در همان سال‌های اولیه زندگی فرد شکل می‌گیرد (Inglehart, 2016). بر اساس ادعای اینگلهارت، اولویت ارزشی افرادی که در شرایط خاص مثل محله‌های حاشیه‌نشین شهر زندگی می‌کنند، می‌تواند متفاوت از افرادی باشد، که در متن جامعه‌ی شهری زندگی می‌کنند.

بنابراین، مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که جامعه ایرانی یک جامعه‌ای نو و در حال تغییر است، و یکی از تغییرات عمده و اساسی ایجاد شده، پیرامون ارزش‌ها است و محله‌های حاشیه‌نشین شهر تهران نیز از این تغییرات ارزشی مستثنا نبوده است. اهمیت ارزش‌ها از آن جهت است که جامعه از طریق ارزش‌های مشترک میان انسان‌ها به وجود می‌آید و ارزش‌ها مهم‌ترین بخش فرهنگ جوامع را تشکیل می‌دهند و به عنوان تعیین‌کننده اهداف و راهنمای عمل افراد محسوب می‌شوند. ارزش‌ها یکی از ابزارهایی می‌باشند که جامعه از آن برای نظم اجتماعی سود می‌برد، زیرا وجود ارزش‌ها در جامعه و کوشش افراد برای دستیابی به آن‌ها باعث فعالیت افراد و موجب شکل‌گیری ایدئال‌ها و آرمان‌ها می‌گردد. این جریان برای هر جامعه‌ای حیاتی و ضروری است.

باتوجه به جایگاه ارزش‌ها در جامعه، و از سوی دیگر تغییر و تحولات نظام ارزشی در ایران و همچنین عدم توجه لازم به مطالعه ارزش‌ها در محله‌های حاشیه‌نشین شهر تهران، پژوهش حاضر درصدد ادغام این دو حوزه، یعنی مطالعه ارزش‌ها در محلات حاشیه‌نشین بوده است؛ بنابراین رساله حاضر در صدد رسیدن به فهم و شناخت این مسئله است که جهت تغییرات سنخ‌های ارزشی در جامعه ایرانی از جمله محله‌های حاشیه‌نشین که جزء محله‌های محروم شهر تهران هستند در مقایسه با محلات غیر حاشیه‌نشین چیست؟ و همچنین تعادل ارزشی و قطبی و یا عدم قطبی بودن سنخ‌های ارزشی در این محلات چگونه است؟ هدف کلی پژوهش نیز شناسایی، جهت و مقایسه سنخ‌های ارزشی محله‌های حاشیه‌نشین مناطق ۱۹ و ۴ شهر تهران با متن جامعه شهری و یا محله‌های غیر حاشیه‌نشین همین مناطق نامبرده است.

در این مقاله مطالعات داخلی و خارجی پیشین پژوهش بر اساس نوع رویکرد به ارزش‌ها، و روش پژوهش تقسیم‌بندی شدند. به گونه‌ای که در ابتدا باتوجه به ادبیات نظری و پیشینه پژوهش، به دو رویکرد در خصوص ارزش‌ها اشاره شده است. اولین رویکرد، به پژوهش‌هایی که بر قطبی شدن ارزش‌ها و یا گرایش بر قطبی شدن ارزش‌ها در جامعه تأکید دارند، توجه شده است. نتایج یافته‌های پژوهشی با موضوع گونه‌های مختلف ارزش‌های خانوادگی و همبسته‌های اقتصادی - اجتماعی، نشان داد، در بستر گذار نسلی از نسل اول به نسل سوم ارزش‌های سنتی کاهش و ارزش‌های مدرن و پسامدرن در خانواده در برخی موارد افزایش یافته است (Modiro, 2018). نتایج یافته‌های پژوهش دیگری با موضوع بررسی سنخ‌های ارزشی و تغییرات فرهنگی در خانواده که با تأکید بر تئوری ارزشی رونالد اینگلهارت انجام شده است، نشان داد که اولویت‌های ارزشی خانواده‌های ایرانی بیشتر به سمت ارزش‌های مادی گرایش دارند (Azad Aramaki Zahirinia, 2010) و رویکرد دوم، به آن دسته از پژوهش‌هایی اشاره دارد که معتقدند ارزش‌ها در جامعه ایرانی التقاطی هستند؛ یعنی هم شامل ارزش‌های مادی و هم فرامادی است، و ارزش‌ها در ایران حالتی از قطبی شدن ندارند. پژوهشی که با موضوع طبیعت نظام ارزشی ایران باتکیه بر تئوری تغییرات ارزشی اینگلهارت و داده‌های ارزش‌های جهانی که در سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۱ انجام شده است، نشان داد که در ایران با وجود آنکه ارزش‌های جوانان متفاوت از گروه‌های مسن‌تر است، اما تفاوت‌ها صورت قطبی ندارد، و در حالت کلی می‌توان گفت جهت ارزش‌ها بیشتر تلفیقی است تا مادی یا فرامادی صرف (Azad Aramaki, 2004). یافته‌های

پژوهش‌های خارجی از جمله پژوهشی که توسط دوگراف و ایوانز^۱ (۱۹۹۶) با عنوان «چرا جوانان فرامادی‌گراترند» به بررسی داده‌های موجود از پیمایش‌های انجام‌شده در کشورهای انگلیس، آلمان فدرال، هلند، اتریش، ایالات متحده، ایتالیا، سوئد، فنلاند در فاصله ۱۹۷۳ تا ۱۹۷۶ پرداخته و به این نتیجه رسید که برعکس نظریه اینگلهارت، رفاه مادی دوره رشد فرد نمی‌تواند تبیین‌کننده تغییر ارزش‌ها از مادی به فرامادی باشد و عوامل غیراقتصادی و روان‌شناختی، نظیر احساس امنیت روانی، در گرایش به ارزش‌های فرامادی مهم‌تر و مؤثرترند (Dugraf and Evans, 1996). مقاله دیگری توسط نیکولتا اونگورئانو^۲ (۲۰۱۵) با عنوان «چشم‌انداز ارزش‌های اجتماعی مدرن و پست‌مدرن» نوشته شده است. این مقاله نشان می‌دهد اگرچه ارتباط بین تأثیر ارزش‌های مادی و رضایت کمتری از زندگی وجود دارد، ولی قطعاً پست‌مدرنیسم هم کیفیت زندگی افراد را افزایش نمی‌دهد که در پایان می‌گوید، اما این فرضیه نیاز به تحلیل تجربی بیشتری دارد (Nicoleta Ongureanu, 2015). تحقیق دیگری پیرامون شکاف نسل‌ها توسط فراری^۳ (۲۰۰۰) با عنوان «نسل‌ها و تغییر ارزش در گذر زمان» انجام شده است. یافته‌ها نشان داد که ارزش‌های جوانان به سمت کیفیت زندگی، خودشکوفایی و محیط‌زیست تغییر یافته است (Ferrari, 2000).

طبقه‌بندی دوم پیشینه پژوهش نیز بر اساس روش تحقیق بود. اکثر تحقیقاتی که تاکنون در حوزه ارزش‌ها انجام شده، دارای پارادایم غالب اثبات‌گرایی و تأکید بر رویکرد کمی است. برای مثال آزاد ارمکی (۱۳۸۳)، مدیری (۱۳۹۷)، و دوگراف و ایوانز^۴ (۱۹۹۶).^۵ تفاوت خیلی مهمی که پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌ها دارد این است که پژوهشی در خصوص موضوع سنخ‌های ارزشی در محله‌های حاشیه‌نشین به ندرت انجام شده است. درحالی که پژوهش حاضر به این موضوع مهم پرداخته است و ارزش‌ها و تغییرات آن را هم در مناطق حاشیه‌نشین و هم در متن جامعه شهری شهر تهران مورد بررسی و مطالعه قرار داده است. باتوجه به موضوع و سؤال پژوهش، تحقیق حاضر بر تئوری تغییر ارزشی اینگلهارت تکیه دارد، اما برای تحلیل از نظریه هاییتوس بورديو نیز استفاده شده است. بر اساس فرضیه اول اینگلهارت که همان فرضیه کمیابی است، دگرگونی ارزشی و اولویت‌های افراد بازتاب محیط‌های اجتماعی و اقتصادی آنان است، و کشورهایی که به طور نسبی از نظم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی برخوردارند به تدریج به سمت ارزش‌های فرامادی مانند آزادی بیان، زیباسازی شهرها و ایجاد جوامع انسانی و عقلانی گرایش می‌یابند و بر اساس فرضیه دوم وی و یا همان فرضیه اجتماعی شدن، ارزش‌های اصلی فرد بخش نسبتاً مهم و عمیق دیدگاه وی درباره زندگی است که در همان سال‌های اولیه زندگی فرد شکل می‌گیرد. دوازده گزینه ارزشی مادی و فرامادی اینگلهارت که بر پایه سلسله‌مراتب نیازهای مزلو طرح گردیده است، ارضای نیازهای طبیعی به رشد اهمیت خواسته‌های غیرفیزیولوژیکی یا فرامادی منجر می‌شود. بر اساس تئوری تغییر ارزشی اینگلهارت، ارزش‌های فرامادی بالقوه عمومی هستند و همه افراد بشر نیاز به هنر و موسیقی و دیگر آثار زیبایی‌شناختی دارند که این امر در همه جوامع حتی در فقیرترین جوامع مشاهده شده است. مردم گرسنه به شرط آسودگی از جدال برای بقا، به این نیازها توجه می‌کند مگر آنکه اوضاع آنان را مجبور کند که بر آن‌ها سرپوش گذارند. چارچوب نظری اینگلهارت بیانگر این است که افرادی که درباره نیازهای طبیعی احساس ناامنی می‌کنند دیدگاه‌های کاملاً متفاوتی با آن‌هایی که درباره این نیازها احساس امنیت می‌کنند دارند؛ زیرا اولویت‌های آنان به ارزش‌های مادی گرایش دارد. اینگلهارت افرادی را که نگاه مادی و سنتی به ارزش‌ها دارند مادیون می‌نامد، و کسانی که تحولات فرهنگی را پذیرا بوده، و نگاه مدرنی به مسائل دارند و حمایت از برابری انسان‌ها، نیاز به احترام، رضایت ذهنی و زیبایی‌شناختی و اهمیت به کیفیت زندگی می‌دهند را جزء فرامادیون می‌داند و آنانی که هم ویژگی‌های ارزش‌های مادی و هم فرامادی را دارند جزء تلفیقیون قرار داد.

اینگلهارت دوازده سنبه ارزشی جهت سنجش اولویت ارزشی پاسخگویان از منظر خواسته‌های مادی و فرامادی در نظر گرفته است؛ به‌طوری‌که شش گویه متعلق به ارزش‌های مادی هستند، و شش‌تای دیگر، ارزش‌های فرامادی را می‌سنجند. اینگلهارت می‌گوید کسانی که در طول سال‌های شکل‌گیری شخصیتشان با عدم امنیت اقتصادی و جانی مواجه شده باشند اولویت بیشتری بر ارزش‌های مادی می‌دهند. شش مؤلفه‌ای که تأکید بر ارزش‌های مادی دارند عبارت‌اند از: الف - حفظ نظم در کشور ب - مبارزه

1. Dugraf and Evans

2. Nicoleta UNGUREANU

3. Ferrar

4. De graaf and Evans

علیه افزایش قیمت‌ها ج - حفظ آهنگ سریع رشد اقتصادی د- اطمینان از این که کشور نیروی دفاعی نیرومندی دارد ه- حفظ اقتصاد باثبات و- مبارزه با تبه‌کاری. این‌گلهارت در ادامه می‌گوید کسانی که تحت اوضاع نسبتاً امنی پرورش یافته باشند اولویت بیشتری بر ارزش‌های فرامادی می‌دهند. شش مؤلفه‌ای که تأکید بر ارزش‌های فرامادی دارند عبارت‌اند از: الف- اعطای حق بیشتر به مردم در تصمیم‌گیری‌های دولت ب- دفاع از آزادی بیان ج- اعطای حق بیشتر به مردم در تصمیم‌گیری‌های مربوط به کار و اجتماعشان د- کوشش در جهت زیباتر سازی شهرها ه- حرکت به سوی جامعه‌ای دوستانه‌تر و انسانی‌تر و- حرکت به سوی جامعه‌ای که ارزش اندیشه‌ها در آن بیش از پول است. او پرشش‌شوندگان را به چند دسته تقسیم می‌کند: ۱- مادیون محض (آن‌هایی که اولویت اولشان منحصرأ به خواسته‌های مادی داده شده است). ۲- فرامادیون محض (آن‌هایی که اولویت اولشان منحصرأ به خواسته‌های فرامادی داده شده است). ۳- سنخ‌های التقاطی (بر اساس ترکیبشان از دو سنخ ارزشی مادی و فرامادی دسته‌بندی شده است) (Inglehart, 2016: 148-152). بوردیو نیز در خصوص عادت‌واره‌ها و یا همان هابیتوس می‌گوید "هابیتوس‌ها ساختارهای ذهنی یا شناختی هستند که مردم به وسیله آن با دنیای اجتماعی برخورد می‌کنند (Ritzer, 2016: 705, quoted by Bourdieu, 2010: 18). وی در نظریه معروف خود به نام "نظریه کنش" اجتماعی بودن انسان را نتیجه کنش استراتژیک افراد معرفی می‌کند، افرادی که ناگزیر درون بافت یا زمینه‌ای محدودکننده (و نه تعیین‌کننده) از ارزش‌ها عمل می‌کنند (Mills, Bravitt, 2006: 125,126, quoted in Bourdieu, 1997). از نظر بوردیو افراد دارای موقعیت ساختاری یا طبقاتی مشترک، تجربه‌های مشابه و تکرارشونده‌ای دارند که هبیتاس مشترکی ایجاد می‌کنند که این هبیتاس به نوبه خود، به اعمال اجتماعی آنان ساختار می‌بخشد. دستورالعمل‌هایی را تنظیم و اعمال کنشگران را محدود می‌کند، اما درعین حال اجازه نوآوری فردی را هم می‌دهد. به همین خاطر هبیتاس هم محصول ساختار اجتماعی، هم مولد ساختار اعمال اجتماعی که ساختارهای اجتماعی را بازتولید می‌کنند، و هم مفهومی ذهنی است (متشکل از چهارچوب‌های مفهومی)، و هم عینی حاوی نقش و نشان ساختار اجتماعی، هم مفهومی خرد (در سطح فردی و بین شخصی عمل می‌کند)، و هم کلان (محصول و تولیدکننده ساختارهای اجتماعی) است (Seidelman, 2014: 197, 198).

روش پژوهش

از آن جایی که این مقاله در صدد است با استفاده از رویکرد کمی متغیرهای پژوهش را مورد سنجش قرار دهد، در نتیجه از روش پیمایش استفاده کرده است. روش پیمایش عبارت از جمع‌آوری اطلاعات که با طرح و نقشه و با عنوان راهنمای عملی توصیف و پیش‌بینی و به منظور تجزیه تحلیل روابط میان برخی متغیرها صورت می‌پذیرد (Oppenheim, 1995:9, quoted by Qalij, 2016:101). ابزار اصلی جهت گردآوری داده‌های پژوهش حاضر پرسشنامه و جامعه آماری نیز، افراد ۱۸ سال به بالای محله حاشیه‌نشین گلشن (خاک سفید) شمیران نو در منطقه ۴ و دولتخواه شمالی و جنوبی و اسماعیل‌آباد در منطقه ۱۹ بوده است. به منظور تفاوت‌ها و تشابهات، محله‌های حاشیه‌نشین با محله‌های غیر حاشیه‌نشین همین مناطق نامبرده، مورد مقایسه قرار گرفتند. گفتنی است که محله‌های حاشیه‌نشین مورد مطالعه نسبت به محله‌های غیر حاشیه‌نشین با چالش‌هایی همچون کمبود مراکز آموزشی، فرهنگی، بهداشتی، امنیت و سایر خدمات اجتماعی مواجه هستند. واحد تحلیل فرد، و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد شد که به منظور کاهش خطا و افزایش اطمینان به تعداد ۴۰۰ نفر ارتقاء داده شد. از شیوه‌ی نمونه‌گیری آنلاین (on line) و در دسترس استفاده شده است. لازم به ذکر است که پرسشنامه‌ها در تمامی محله‌ها به جز محله گلشن (خاک سفید) به‌طور مساوی ۶۵ پرسشنامه توزیع شدند. به عبارتی به هر یک از محله‌ها به جزء گلشن (خاک سفید) ۶۵ پرسشنامه تعلق گرفت که جمعاً ۳۲۵ پرسشنامه می‌شد ۷۵ پرسشنامه باقی مانده به دلیل تعداد جمعیت بیشتر محله‌ی گلشن (خاک سفید) حجم نمونه‌ی بیشتری را به خود اختصاص داد. ورود داده‌ها و استخراج اطلاعات پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی با بهره‌گیری از تحلیل واریانس یک طرفه انجام شده است. در این پژوهش جهت تعیین میزان روایی از ابزار اندازه‌گیری اعتبارسازه استفاده شده است. اعتبار سازه یعنی بین ابزار سنجش (که متشکل از گویه‌ها و متغیرها می‌باشد) و چارچوب نظری پژوهش رابطه وجود داشته باشد (Kafashi, 2016: 293). به عبارتی متغیرها و گویه‌های پژوهش در هماهنگی و ارتباط با نظریه ارزشی این‌گلهارت می‌باشد. در نتیجه روایی پژوهش تأیید می‌گردد. پایایی نیز به میزان انسجام درونی اجزای یک مفهوم اشاره دارد که

در صورت تکرار ابزار پژوهش در شرایط مشابه نتایج مشابهی ارائه می‌دهد (Kafashi, 1395: 291). به دلیل این که تحقیقات مشابه زیادی هم در کشورهای دیگر توسط اینگلهارت و هم در جامعه‌ی ایرانی توسط محققان و صاحب‌نظرانی همچون آزاد ارمکی انجام گرفته است پایایی ابزار پژوهش قبلاً سنجش و تأیید شده است. برای نمونه، پژوهش‌های آزاد ارمکی (۱۳۸۳) و آزاد ارمکی و ظهیری‌نیا (۱۳۸۹) پایایی پژوهش حاضر را تأیید می‌کند.

یافته‌های پژوهش

بالاترین میزان سن در کلیه محله‌های حاشیه‌نشین و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ و ۴ در بین گروه سنی ۳۰-۵۴ سال بود به‌طوری‌که ۸۰ درصد در محله گلشن (خاک سفید)، ۵۶/۹ درصد در محله شمیران نو، ۷۸/۵ دولتخواه شمالی و جنوبی، ۶۴/۶ درصد اسماعیل‌آباد، ۶۱/۵ درصد در محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ و ۷۶/۹۹ درصد در محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ بین گروه سنی ۳۰-۵۴ سال بودند. در مجموع سن بیشتر پاسخ‌گویان، معادل ۷۰ درصد در رده‌ی سنی ۳۰ تا ۵۴ سال بود و کمترین میزان معادل ۲/۲۵ درصد ۵۵ سال به بالا و معادل ۲۱ درصد از ۱۵ تا ۲۹ سال قرار داشتند.

در مجموع بالاترین میزان وضعیت سواد پاسخ‌گویان محله‌های حاشیه‌نشین مناطق ۴ و ۱۹ دیپلم و محله‌های غیر حاشیه‌نشین لیسانس بود. به‌طوری‌که بالاترین میزان وضعیت سواد پاسخ‌گویان محله گلشن (خاک سفید)، محله شمیران نو به ترتیب ۳۷/۳ درصد و ۲۳/۴ درصد دیپلم و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ نیز ۳۸/۵ درصد لیسانس بود. بالاترین میزان وضعیت سواد پاسخ‌گویان محله دولتخواه شمالی و جنوبی، اسماعیل‌آباد به ترتیب ۴۴/۶ درصد و ۳۳/۸ درصد دیپلم و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ نیز ۳۵/۹ درصد لیسانس بود.

در کل وضعیت سواد بیشتر پاسخ‌گویان مورد مطالعه دیپلم بود. به‌طوری‌که کلیه پاسخ‌گویان به ترتیب ۲۹/۶ درصد دیپلم، ۲۲/۹ درصد لیسانس، ۱۱/۸ درصد فوق‌لیسانس، ۱۱/۳ درصد راهنمایی، ۱۰/۱ درصد فوق‌دیپلم، ۷/۵ درصد دبیرستان، ۵ درصد ابتدایی و ۱/۸ درصد بی‌سواد بودند.

در مجموع بالاترین میزان متوسط درآمد ماهانه خانوار پاسخ‌گویان محله‌های حاشیه‌نشین محله گلشن (خاک سفید)، محله شمیران نو، دولتخواه شمالی و جنوب، محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ و ۱۹ بین ۴-۶ میلیون تومان و محله حاشیه‌نشین اسماعیل‌آباد بین ۶-۸ میلیون تومان بود. به‌طوری‌که بالاترین میزان متوسط درآمد ماهانه خانوار پاسخ‌گویان محله گلشن (خاک سفید) ۳۶ درصد، محله شمیران نو ۲۹/۲ درصد و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ ۲۱/۵ درصد، محله دولتخواه شمالی و جنوبی ۲۹/۱ درصد، محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ ۳۳/۸ درصد بین ۴-۶ میلیون تومان بود. بالاترین میزان متوسط درآمد ماهانه خانوار پاسخ‌گویان محله اسماعیل‌آباد ۳۵/۴ درصد بین ۶-۸ میلیون تومان بود. در مجموع متوسط درآمد ماهانه خانوار کلیه پاسخ‌گویان محله‌های مورد مطالعه به ترتیب بالاترین میزان ۲۹/۸ درصد بین ۴-۶ میلیون تومان، ۲۰/۸ درصد بین ۶-۸ میلیون تومان، ۱۶/۵ درصد بین ۲-۴ میلیون تومان، ۱۵ درصد بین ۸-۱۰ میلیون تومان، ۱۰/۳ درصد زیر ۲ میلیون تومان، ۷/۸ درصد بین بالای ۱۰ میلیون تومان بود. گفتنی است در این جا فقط اطلاعات زمینه‌ای آورده شده‌اند که در فرضیه به آن پرداخته شده است.

سنخ‌های ارزشی^۱ در محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین مناطق ۱۹ و ۴ شهر تهران بررسی دوازده‌گانه سنخ‌های ارزشی با سه مجموعه ارزشی چهارگانه بر اساس انتخاب‌های اول و دوم انجام گرفته است. جدول زیر مجموعه ارزشی اول پاسخ‌گویان را نشان می‌دهد. باتوجه به جدول زیر می‌توان گفت پاسخ‌گویان هر چند که دارای ارزش‌های فرامادی نیز بودند، اما بالاترین ارزش‌های محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین در جهت ارزش‌های مادی بود. به طور دقیق‌تر می‌توان گفت ارزش‌های پاسخ‌گویان التقاطی متمایل به مادی بود؛ چون انتخاب اول ارزش‌های کلیه محله‌ها مادی بود. به‌طوری‌که محله گلشن (خاک سفید) ۷۲ درصد، محله شمیران نو ۷۱/۹ درصد، محله دولتخواه شمالی و جنوبی ۸۰ درصد، محله اسماعیل‌آباد ۷۵ درصد، محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه چهار ۶۷/۷ درصد، محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ نیز ۷۲/۳ درصد بالاترین

۱. سنخ ارزشی (ارزش‌های مادی، ارزش‌های فرامادی، ارزش‌های التقاطی متمایل به مادی، ارزش‌های التقاطی متمایل به فرامادی).

میزان انتخاب اول پاسخ‌گویان «رشد بالای اقتصادی در جامعه» بود که در جهت ارزش‌های مادی بود. بالاترین میزان انتخاب دوم محله گلشن (خاک سفید) ۴۹/۳ در صد «اطمینان از وجود نیروی نظامی و دفاعی قوی در کشور» بود که این نیز در جهت ارزش‌های مادی بود. محله شمیران نو ۴۱ در صد گزینه‌ی، «مشاهده‌ی این که مردم حق بیشتری بر بیان نظراتشان در باب تصمیم‌گیری‌های مربوط به کار و اجتماعشان دارند» بود که در سمت ارزش‌های فرامادی بود. محله دولتخواه شمالی و جنوبی ۴۷/۷ در صد گزینه‌ی، «اطمینان از وجود نیروی نظامی و دفاعی قوی در کشور» بود که در جهت ارزش‌های مادی بود. محله اسماعیل‌آباد ۵۱/۷ در صد و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه چهار ۳۲/۳ در صد و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ نیز ۴۳/۱ در صد گزینه‌ی، «مشاهده‌ی این که مردم حق بیشتری بر بیان نظراتشان در باب تصمیم‌گیری‌های مربوط به کار و اجتماعشان دارند» بود که در سمت ارزش‌های فرامادی بود.

درمجموع انتخاب اول پاسخ‌گویان محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین منطقه چهار و نوزده ۷۳/۱ در صد، «رشد بالای اقتصادی در جامعه» بود و ۱۳/۳ در صد «اطمینان از وجود نیروی نظامی و دفاعی قوی در کشورمان» بود که می‌توان گفت در کل ۸۶.۴ در صد انتخاب اول آنان در جهت ارزش‌های مادی بود. همچنین ۱۱/۶ در صد گزینه‌ی، «مشاهده‌ی این که مردم حق بیشتری بر بیان نظراتشان در باب تصمیم‌گیری‌های مربوط به کار و اجتماعشان دارند»، ۲ در صد «تلاش برای زیباتر ساختن شهرها و روستاها» بود که بر اساس این میزان می‌توان گفت جهت ارزش‌ها به سمت فرامادی بود، انتخاب دوم پاسخ‌گویان، ۱۴/۶ در صد رشد بالای اقتصادی در جامعه، ۳۴/۳ در صد «اطمینان از وجود نیروی نظامی و دفاعی قوی در کشورمان بود» که در جهت ارزش‌های مادی بود. ۳۶/۳ در صد «مشاهده‌ی این که مردم حق بیشتری بر بیان نظراتشان در باب تصمیم‌گیری‌های مربوط به کار و اجتماعشان دارند»، ۱۴/۸ در صد «تلاش برای زیباتر ساختن شهرها و روستاها» بود که در سمت ارزش‌های فرامادی بود. بنابراین می‌توان گفت ۵۱.۵ در صد انتخاب‌های دوم محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ و ۱۹ در سوال اول به سمت ارزش‌های فرامادی بود و مابقی مادی بود. بر این اساس در مجموعه ارزشی اول، انتخاب اول محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین در جهت ارزش‌های مادی و انتخاب دوم آنان فرامادی بود.

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصدی برحسب مجموعه ارزشی اول

مجموعه ارزشی اول		محله گلشن (خاک سفید)		شمیران نو		دولتخواه شمالی و جنوبی		اسماعیل‌آباد		محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴		محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹		جمع کل	
انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم
۷۲	۲۰	۷۱/۹	۱۳/۱	۸۰	۶/۲	۷۵	۳/۳	۶۷/۷	۲۳/۱	۷۲/۳	۲۰	۷۳/۱	۱۴/۶	انتخاب اول	انتخاب دوم
۲۰	۴۹/۳	۱۲/۵	۲۶/۲	۱۰/۸	۴۷/۷	۱۷/۲	۲۵	۷/۷	۲۹/۲	۱۰/۸	۲۴/۶	۱۳/۳	۳۴/۳	انتخاب اول	انتخاب دوم
۸	۲۱/۳	۱۴/۱	۴۱	۷/۷	۳۲/۳	۷/۸	۵۱/۷	۱۸/۵	۳۲/۳	۱۳/۸	۴۳/۱	۱۱/۶	۳۶/۳	انتخاب اول	انتخاب دوم
۰/۰۰	۹/۳	۱/۶	۱۹/۷	۱/۵	۱۳/۸	۰/۰۰	۲۰	۶/۲	۱۵/۴	۳/۱	۱۲/۳	۲	۱۴/۸	انتخاب اول	انتخاب دوم

جدول زیر مجموعه ارزشی دوم پاسخ‌گویان را نشان می‌دهد. بر اساس مجموعه ارزشی دوم می‌توان گفت انتخاب اول محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین منطقه بیشتر به سمت ارزش‌های مادی بود به‌طوری که بالاترین میزان انتخاب اول پاسخ‌گویان محله گلشن (خاک سفید) ۶۲/۷، محله شمیران نو ۴۶/۲ در صد، محله دولتخواه شمالی و جنوبی ۴۹/۲ در صد، محله اسماعیل‌آباد ۵۹/۴ در صد، محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ نیز ۳۶/۹ در صد «حفظ نظم در کشور» و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ نیز ۴۱/۵ در صد «مبارزه با افزایش قیمت» بود که این نیز در جهت ارزش‌های مادی بود. انتخاب دوم محله گلشن (خاک سفید) ۵۲ در صد و محله دولتخواه شمالی و جنوبی

۳۵/۴ در صد گزینه‌ی، «اجازه بیشتر به مردم در بیان آراءشان در خصوص تصمیمات مهم دولتی» که در سمت ارزش‌های فرامادی بود. انتخاب دوم محله اسماعیل‌آباد ۶۶/۱ در صد و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ نیز ۳۲/۳ در صد «مبارزه با افزایش قیمت» بود که در جهت ارزش‌های مادی بود. انتخاب دوم محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه چهار ۳۸/۵ در صد «اجازه بیشتر به مردم در بیان آراءشان در خصوص تصمیمات مهم دولتی» بود که در سمت ارزش‌های فرامادی بود. در مجموع انتخاب اول پاسخ‌گویان محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین منطقه چهار و نوزده به ترتیب ۴۸/۹ در صد حفظ نظم در کشور، ۳۲/۳ در صد «مبارزه با افزایش قیمت» بود که می‌توان گفت ۸۱.۲ در صد در جهت ارزش‌های مادی بود. و ۱۳ در صد گزینه‌ی، «اجازه بیشتر به مردم در بیان آراءشان در خصوص تصمیمات مهم دولتی» ۵/۸ در صد «دفاع از آزادی بیان» بود. به عبارتی ۱۸/۸ در صد انتخاب‌ها در سمت ارزش‌های فرامادی بود، و انتخاب دوم پاسخ‌گویان نیز ۳۲/۲ در صد «اجازه بیشتر به مردم در بیان آراءشان در خصوص تصمیمات مهم دولتی»، ۲۱ در صد «دفاع از آزادی بیان» بود که در کل ۵۳/۲ در صد انتخاب‌ها به سمت ارزش‌های فرامادی بود. ۳۱/۴ در صد «مبارزه با افزایش قیمت»، ۱۵/۴ در صد «حفظ نظم در کشور» بود که در مجموع ۴۵.۸ در صد انتخاب‌ها در جهت ارزش‌های مادی بود. انتخاب دوم کلیه پاسخ‌گویان در مجموعه ارزشی دوم بیشتر در جهت ارزش‌های فرامادی بود. بر این اساس در مجموعه ارزشی دوم انتخاب اول محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین در جهت ارزش‌های مادی و انتخاب دوم آنان فرامادی بود.

جدول ۲: توزیع فراوانی و درصدی برحسب مجموعه ارزشی دوم

مجموعه ارزشی دوم		محله گلشن (خاک سفید)		شمیران نو		دولتخواه شمالی جنوبی		اسماعیل‌آباد		محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴		محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹		جمع کل	
		انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم
حفظ نظم در کشور		۶۲/۷	۱۸/۷	۴۶/۲	۶/۳	۴۹/۲	۱۶/۹	۵۹/۴	۴/۸	۳۶/۹	۲۴/۶	۳۶/۹	۲۰	۴۸/۹	۱۵/۴
اجازه بیشتر به مردم در بیان آراءشان در خصوص تصمیمات مهم دولتی		۵/۳	۵۲	۱۵/۴	۲۵/۴	۱۶/۹	۳۵/۴	۱۸/۸	۵/۶	۹/۲	۳۸/۵	۱۳/۸	۳۰/۸	۱۳	۳۲/۲
مبارزه با افزایش قیمت		۳۲	۱۶	۳۶/۹	۲۸/۶	۳۲/۳	۲۶/۲	۱۵/۶	۶۶/۱	۴۱/۵	۲۳/۱	۳۵/۴	۳۲/۳	۳۲/۳	۳۱/۴
دفاع از آزادی بیان		۰/۰۰	۱۳/۳	۱/۵	۳۹/۷	۱/۵	۲۱/۵	۶/۳	۲۲/۶	۱۲/۳	۱۳/۸	۱۳/۸	۱۶/۹	۵/۸	۲۱

جدول زیر مجموعه ارزشی سوم پاسخ‌گویان را نشان می‌دهد. بر اساس مجموعه ارزشی سوم می‌توان گفت انتخاب اول محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین منطقه بیشتر به سمت ارزش‌های مادی بود به‌طوری که بالاترین میزان انتخاب اول پاسخ‌گویان محله گلشن (خاک سفید) ۷۸/۷ در صد، محله شمیران نو ۷۶/۶ در صد، محله دولتخواه شمالی و جنوبی ۷۳/۸، محله اسماعیل‌آباد ۷۳/۴، محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ نیز ۶۶/۲ در صد و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ نیز ۸۰ در صد «حفظ ثبات اقتصادی» بود که در جهت ارزش‌های مادی بود و بالاترین انتخاب دوم محله گلشن (خاک سفید) ۶۶/۷ در صد، محله شمیران نو ۳۹/۳ در صد، محله دولتخواه شمالی و جنوبی ۴۷/۷ در صد، محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه چهار ۵۲/۳ در صد، محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه نوزده ۴۷/۷ در صد «حرکت به سمت یک جامعه انسانی‌تر و دوستانه‌تر» بود که در جهت ارزش‌های فرامادی بود. محله اسماعیل‌آباد ۴۴/۴ در صد «مبارزه با جرم و جنایت» بود که در جهت ارزش‌های مادی بود. در مجموع بالاترین میزان ارزش‌ها در محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ و ۱۹ به سمت ارزش‌های مادی گرایش داشت. به‌طوری که انتخاب اول پاسخ‌گویان محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین منطقه چهار و نوزده ۷۴/۹ در صد، «حفظ ثبات اقتصادی»، ۴/۸ در صد «مبارزه با جرم و جنایت»، بود که در جهت ارزش‌های مادی بودند. ۱۵/۸ در صد «حرکت به سمت یک جامعه انسانی‌تر و دوستانه‌تر»، ۴/۵ در صد «حرکت به سمت جامعه‌ای که در آن ارزش اندیشه بیش از پول و سرمایه است» بود که در سمت ارزش‌های فرامادی بود. انتخاب دوم آنان نیز ۴۵/۹ در صد «حرکت به سمت یک جامعه انسانی‌تر و دوستانه‌تر»، ۱۹/۳ در صد «حرکت به سمت جامعه‌ای که در آن ارزش اندیشه بیش از پول و سرمایه است»، بود که در سمت ارزش‌های فرامادی بود. ۲۴/۹ در صد «مبارزه با جرم و جنایت»، ۹/۹ در صد «حفظ ثبات اقتصادی» بود. که در

جهت ارزش‌های مادی بود. بر این اساس در مجموعه ارزشی سوم انتخاب اول محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین در جهت ارزش‌های مادی و انتخاب دوم آنان فرامادی بود.

جدول ۳: توزیع فراوانی و درصدی برحسب مجموعه ارزشی سوم

مجموعه ارزشی سوم		محله گلشن (خاک سفید)		شمیران نو		دولتخواه شمالی و جنوبی		اسماعیل‌آباد		محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴		محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹		جمع کل	
		انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم	انتخاب اول	انتخاب دوم
حفظ ثبات اقتصادی		۷۸/۷	۶/۷	۷۶/۶	۶/۶	۷۳/۸	۱۲/۳	۷۳/۴	۴/۸	۶۶/۲	۲۰	۸۰	۶/۲	۷۴/۹	۹/۹
حرکت به سمت یک جامعه انسانی‌تر و دوستانه‌تر		۱۰/۷	۶۶/۷	۱۸/۸	۳۹/۳	۱۰/۸	۴۷/۷	۲۱/۹	۱۷/۵	۱۸/۵	۵۲/۳	۱۵/۴	۴۷/۷	۱۵/۸	۴۵/۹
مبارزه با جرم و جنایت		۸	۱۷/۳	۱/۶	۳۲/۸	۹/۲	۱۸/۵	۱/۶	۴۴/۴	۷/۷	۱۲/۳	۰/۰۰	۲۶/۲	۴/۸	۲۴/۹
حرکت به سمت جامعه‌ای که در آن ارزش‌اندیشه بیش از پول و سرمایه است		۲/۷	۹/۳	۳/۱	۲۱/۳	۶/۲	۲۱/۵	۳/۱	۳۳/۳	۷/۷	۱۵/۴	۴/۶	۱۶/۹	۴/۵	۱۹/۳

جدول زیر سنخ ارزشی پاسخ‌گویان را نشان می‌دهد. همانطور که قبلاً اشاره شد اینگلهارت پاسخ‌گویان را به سه دسته مادی محض و فرامادی محض و التقاطی تقسیم بندی کرد، اما در این مقاله سعی شد به منظور واکاوری عمیق‌تر دو تقسیم بندی دیگر به نام‌های التقاطی متمایل به مادی و التقاطی متمایل به مادی اضافه گردد. به طوری که باتوجه به جدول زیر بیشترین پاسخ‌گویان به سمت ارزش‌های التقاطی متمایل به مادی بودند. به این معنی که آنان هم به ارزش‌های مادی و هم به ارزش‌های فرامادی گرایش داشتند، اما سمت‌وسوی ارزش‌های آنان بیشتر به سمت مادی بود. به عبارتی پاسخ‌گویان در هر سه مجموعه چهار ارزشی انتخاب اولشان ارزش‌های مادی بود. به طوری که بالاترین میزان سنخ ارزشی پاسخ‌گویان محله گلشن (خاک سفید)، محله شمیران نو، و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ به ترتیب ۸۹/۳ در صد، ۸۱/۵ در صد و ۷۵/۴ در صد التقاطی متمایل به مادی بودند. بالاترین میزان سنخ ارزشی پاسخ‌گویان محله دولتخواه شمالی و جنوبی، اسماعیل‌آباد و محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ به ترتیب ۸۷/۷ در صد، ۷۶/۶ در صد و ۸۱/۵ در صد و ۷۴/۶ در صد التقاطی متمایل به مادی بودند. در مجموع سنخ ارزشی کلیه پاسخ‌گویان محله‌های مورد مطالعه به ترتیب ۸۲/۲ در صد التقاطی متمایل به مادی، ۱۲/۵ در صد التقاطی متمایل به فرامادی، و ۵/۳ در صد مادی محض بودند و صفر در صد به عبارتی هیچ‌یک از پاسخ‌گویان فرامادی محض نبودند.

جدول ۴: توزیع فراوانی و درصدی برحسب سنخ ارزشی

سنخ ارزشی		محله گلشن (خاک سفید)		شمیران نو		دولتخواه شمالی و جنوبی		اسماعیل‌آباد		محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴		محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹		جمع کل	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
مادی صرف		۳	۴	۲	۶/۲	۳/۱	۷	۱۰/۹	۲	۳/۱	۳	۴/۶	۲۱	۵/۳	
فرامادی صرف		۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰
التقاطی متمایل به مادی		۶۷	۸۹/۳	۵۳	۸۱/۵	۵۷	۸۷/۷	۴۹	۷۶/۶	۴۹	۷۵/۴	۵۳	۸۱/۵	۳۲۸	۸۲/۲
التقاطی متمایل به فرامادی		۵	۷/۶	۸	۱۲/۳	۶	۹/۲	۸	۱۲/۵	۱۴	۲۱/۵	۹	۱۳/۸	۵۰	۱۲/۵
جمع کل		۷۵	۱۰۰	۶۵	۱۰۰	۶۴	۱۰۰	۶۴	۱۰۰	۶۵	۱۰۰	۶۵	۱۰۰	۳۹۹	۱۰۰

در این قسمت، قصد این است با توجه به تحلیل واریانس یک طرفه که به آزمون F نیز معروف است، فرضیه تفاوتی، بین سنخ‌های ارزشی و محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین مناطق ۱۹ و ۴ شهر تهران سنجیده شود. با توجه به جدول ANOVA می‌توانیم تساوی و یا نابرابری میانگین کلی گروه‌ها را تشخیص دهیم. اگر سطح معناداری آزمون F کوچکتر از ۰/۰۵ باشد فرضیه پژوهش تأیید می‌شود. (Kafashi, 1395: 196). جدول ANOVA در زیر نشان می‌دهد بین سنخ‌های ارزشی (مادیون، فرامادیون و التقاطیون متمایل به مادی، التقاطیون متمایل به فرامادی) در محله‌های حاشیه‌نشین مورد مطالعه (محله‌های گلشن، شمیران نو و دولتخواه شمالی و جنوبی و اسماعیل‌آباد، هم با یکدیگر و هم با سایر محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ و ۱۹) تفاوت معناداری بین میانگین‌های سنخ‌های ارزشی وجود نداشت. زیرا مقدار F (۱/۴۲۰) در سطح معنی‌داری (۰/۲۱۶) بیشتر از ۰/۰۵ قرار دارد و فرض پژوهش تأیید نمی‌شود. به بیانی دیگر، سنخ‌های ارزشی تمامی محله‌ها نزدیک و مشابه به یکدیگر هستند.

جدول ۵: نتایج آزمون فیشور و سطح معنی‌داری سنخ‌های ارزشی در محلات مورد مطالعه

ANOVA					
محله‌ها	(مجموع مربعات) Sum of Squares	df (درجه آزادی)	(میانگین مربعات) Mean Square	F	Sig (سطح معناداری)
بین محله‌ها	۱/۳۲۲	۵	۲۵۴	۱/۴۲۰	۰/۲۱۶
درون محله‌ها	۶۷/۶۷۰	۳۹۳	۱۷۲		
جمع	۶۸/۸۹۲	۳۹۸			

بحث

هدف این پژوهش، شناسایی و جهت ارزش‌های دوازده‌گانه اینگلهارت و سنخ‌های ارزشی در میان ساکنان محله‌های حاشیه‌نشین مناطق ۱۹ و ۴ و مقایسه آن‌ها با محله‌های غیر حاشیه‌نشین همین مناطق نامبرده بود، که بر اساس نظریه اینگلهارت، می‌توان آن‌ها را در طیفی از ارزش‌های مادی تا فرامادی تحلیل کرد. در این بخش از پژوهش می‌توان گفت، بر اساس یافته‌های حاصل از پرسشنامه و جدول نتایج آزمون فیشور و سطح معنی‌داری (ANOVA) بین سنخ‌های ارزشی (مادی، فرامادی، تلفیقی تمایل به مادی، تلفیقی تمایل به فرامادی) و محله‌های حاشیه‌نشین گلشن، شمیران نو و دولتخواه شمالی و جنوبی و اسماعیل‌آباد، هم با یکدیگر و هم با محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ و ۱۹ تفاوت معناداری وجود نداشت. به عبارتی جهت مجموعه‌های ارزشی ساکنین محله‌های حاشیه‌نشین با محله‌های غیر حاشیه‌نشین مناطق ۱۹ و ۴ مشابه بود. بدین معنی که جهت ارزش‌های آنان تلفیقی؛ اما به سمت ارزش‌های مادی متمایل بود، زیرا بیشتر انتخاب‌های اول آنان در سمت‌وسوی ارزش‌های مادی بود. با توجه به یافته‌ها می‌توان گفت پژوهش حاضر، بیشتر تئوری‌ها و رویکردهایی را تأیید می‌کند که مدعی هستند اولویت‌های ارزشی در جهت ارزش‌های تلفیقی و به طور دقیق‌تر، ارزش‌های تلفیقی متمایل به ارزش‌های مادی هستند چون سه انتخاب اول سؤالات مجموعه ارزشی پاسخ‌گویان، در جهت ارزش‌های مادی بود.

یافته‌های پژوهش حاضر، فرضیه کمیابی اینگلهارت را تأیید نکرد. چون در این پژوهش قصد مقایسه محله‌ها با یکدیگر وجود داشت در اینجا هم قصد بر این است که جامعه آماری پژوهش حاضر، در قالب تئوری تغییرات ارزشی اینگلهارت ریخته شود. بدین صورت که اگر محله‌های غیر حاشیه‌نشین مورد مطالعه مناطق ۱۹ و ۴ شهر تهران را مساوی کشورهای صنعتی فرض کنیم و محله‌های حاشیه‌نشین را نیز مساوی کشورهای غیرصنعتی بدانیم، یافته‌های پژوهش حاضر در خصوص ارزش‌های دوازده‌گانه مادی و فرامادی هم سو با تئوری ارزشی اینگلهارت نبود. علی‌رغم این که محله‌های حاشیه‌نشین از محرومیت‌های بسیاری برخوردار بودند و از استانداردهای لازم شهری بی‌بهره بودند، اما اولویت‌های آنان در سه مجموعه ارزشی چهارگانه و یا همان ارزش‌های دوازده‌گانه مادی و فرامادی اینگلهارت، با سایر محله‌هایی که در متن جامعه شهری مناطق ۱۹ و ۴ ساکن و به عبارتی غیر حاشیه‌نشین بودند، تفاوتی معناداری نداشت. یا به عبارتی می‌توان گفت که اولویت‌های حاشیه‌نشینان و غیر حاشیه‌نشینان مناطق ۱۹ و ۴ در ارزش‌های دوازده‌گانه مادی و فرامادی نزدیک به یکدیگر بوده و تشابه ارزشی در بین محله‌ها وجود داشت. بدین معنی که ارزش‌های کلیه محله‌های مورد مطالعه تلفیقی، و گرایش به سمت ارزش‌های مادی داشت. در صورتی که بر اساس رابطه‌ای که اینگلهارت مدعی هست، نتایج یافته‌های این پژوهش بایستی طور دیگری رقم می‌خورد، زیرا بنا بر نظر اینگلهارت ارزش‌های کشورهای پیشرفته

صنعتی به سمت ارزش‌های فرامادی تغییر کرده است، در صورتی که در این پژوهش محله‌های غیر حاشیه‌نشین را که به فرض جزء کشورهای پیشرفته قراردادیم ارزش‌هایشان تلفیقی و بیشتر به سمت ارزش‌های مادی گرایش داشت. بر اساس فرضیه کمیابی، اینگلهارت مدعی است که اولویت‌های افراد بازتاب محیط‌های اجتماعی و اقتصادی آنان است و شخص بیشترین ارزش‌ها را به چیزهایی می‌دهد که عرضه آن نسبتاً کم است به بیانی دیگر چیزی دارای ارزش است که نادر و کمیاب باشد؛ بنابراین دلایل تشابه دوازده‌گانه ارزشی در محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین به احتمال زیاد می‌تواند انعکاسی از شرایط و وضعیت اجتماعی و اقتصادی جامعه ایرانی باشد که ارزش‌هایی دارای اولویت است که برای پاسخ‌گویان از سوی جامعه، عرضه آن نایاب و کمیاب است. بحران اقتصادی در حال حاضر جامعه ایرانی، آحاد مردم ایران را درگیر کرده است به طوری که این امر توانسته تأثیر فراوانی در اولویت‌های افراد گذاشته باشد و ارزش‌ها را به سمت‌وسوی تلفیقی بیشتر مادی بکشانند.

در ادامه باید گفت یافته‌های این پژوهش، نتایج پژوهش آزاد ارمکی و ظهیری‌نیا (۱۳۸۹)، را نیز تأیید کرد. چون نتایج آن‌ها نشان می‌دهد اولویت‌های ارزشی جامعه بیشتر به سمت ارزش‌های مادی گرایش دارد. همچنین نتایج پژوهش حاضر نزدیک به نتایج پژوهش آزاد ارمکی (۱۳۸۳) است، چون آزاد ارمکی معتقد است ارزش‌ها در جامعه ایرانی تلفیقی است نه مادی صرف. یافته‌های پژوهش حاضر با مطالعات و پژوهش‌های خارجی از جمله دوگراف و ایوانز نزدیک است، زیرا آنان به این نتیجه رسیدند که برعکس نظریه اینگلهارت، رفاه مادی دوره رشد فرد نمی‌تواند تبیین‌کننده تغییر ارزش‌ها از مادی به فرامادی باشد و عوامل غیراقتصادی و روان‌شناختی، نظیر احساس امنیت روانی، در گرایش به ارزش‌های فرامادی مؤثرترند، زیرا رفاه بیشتر محله‌های غیر حاشیه‌نشین نسبت به محله‌های حاشیه‌نشین مورد مطالعه منجر به انتخاب ارزش‌های فرامادی نگردید.

آن چیزی که اهمیت دارد و حتماً بایستی به آن اشاره کرد این است که در این پژوهش، تفاوت‌های قابل توجهی بین ارزش‌های محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین مناطق ۴ و ۱۹ نمی‌توان پیدا کرد. به عبارتی سنخ‌های ارزشی دوازده‌گانه حاشیه‌نشین‌ها علی‌رغم محروم بودن محلاتشان، مشابه با محلات غیر حاشیه‌نشین بودند.

حالا در پاسخ به این سؤال که چرا ارزش‌ها در محلات حاشیه‌نشین با محلات غیر حاشیه‌نشین چندان متفاوت نیست می‌توان بوردیویی نیز نگاه کرد. با توجه به هیتوس و «نظریه کش» بوردیو می‌توان گفت درست است که افراد درون بافت محدودکننده‌ای زیست می‌کنند و تحت تأثیر طبقه خودشان هستند؛ اما این زمینه به هیچ عنوان محدودکننده ارزش‌های آنان نبوده و افراد آلت دست هیبتاس‌های و یا همان عادت‌واره‌های خود نیستند. بنابراین می‌توان فراتر از تأثیرات منطقه‌ای نیز به آن نگاه کرد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی جهت‌گیری ارزشی دوازده‌گانه و سنخ‌های ارزشی، در محله‌های حاشیه‌نشین در مقایسه با محله‌های غیر حاشیه‌نشین شهر تهران با تأکید بر نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت انجام شد. داده‌ها از طریق پرسشنامه‌ای که بر پایه ارزش‌های دوازده‌گانه اینگلهارت طراحی شده بود، از ساکنان بالای ۱۸ سال در مناطق ۴ و ۱۹ تهران گردآوری شد، و برای ورود داده و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده گردید. سپس با استفاده از روش تحلیل توصیفی و استنباطی سنخ‌های ارزشی در محله‌های حاشیه‌نشین در مقایسه با محله‌های غیر حاشیه‌نشین شهر با یکدیگر مقایسه شدند.

به طور خلاصه، پژوهش حاضر نشان داد که سنخ‌های ارزشی ساکنان محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین تفاوت معناداری از نظر جهت‌گیری ارزشی ندارند و هر دو به سمت ارزش‌های تلفیقی و متمایل به مادی در حرکت هستند. این یافته‌ها در تضاد با انتظار مبتنی بر نظریه اینگلهارت است که در آن با افزایش توسعه، گرایش به ارزش‌های فرامادی پیش‌بینی می‌شود. یافته‌های پژوهش حاضر، نظریه اینگلهارت را در بستر جامعه ایرانی به چالش می‌کشد و نشان می‌دهد که ارزش‌های حاشیه‌نشینان علیرغم محرومیت‌های اقتصادی و اجتماعی، مشابه ارزش‌های غیر حاشیه‌نشینان است. در آخر این که جامعه ایرانی برای پیشگیری از قطبی شدن ارزش‌ها و برای رسیدن به توسعه پایدار، «حفظ ثبات اقتصادی»، «نظم برای جامعه»، «مبارزه با جرم و جنایت»، «مبارزه با افزایش قیمت‌ها» به همان اندازه مهم هستند که «ارزش‌های زیبایی‌شناختی»، «حرکت به سمت جامعه مهرورز»، «مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها»، «دفاع از آزادی بیان»، «حرکت به سمت یک جامعه انسانی‌تر و دوستانه‌تر و حرکت به سمت جامعه‌ای که در آن ارزش اندیشه بیش از پول و سرمایه است»، اهمیت و ضرورت دارند. منتهی رسیدن به نقطه معین هر یک از آنان مهم است که

جامعه دچار هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی نشود، بنابراین برای حفظ تعادل و توسعه در جامعه ارزش‌های مادی و فرامادی توأمان باید وجود داشته باشد.

در پایان می‌توان گفت این پژوهش به‌نوعی تصویر جدیدی از ارزش‌های دوازده‌گانه اینگلههارت را در جامعه امروز ایران نشان داد و توانست ارزش‌ها را در جامعه امروز به نمایش بگذارد. از این رو ایجاب می‌کند نگاه متفاوتی به ارزش‌ها، به‌ویژه ارزش‌های خانواده‌های ساکن محله‌های حاشیه‌نشین وجود داشته باشد. در نتیجه سیاست‌گذاران، مدیران شهری و مسئولان شهری از قضاوت‌های کلیشه‌ای در حوزه ارزش‌ها به‌ویژه خانواده‌های محله‌های حاشیه‌نشین اجتناب کنند. بنابراین دست‌یابی به توسعه پایدار، مستلزم فراهم‌سازی بسترهای لازم برای ایجاد تعادل میان ارزش‌های مادی و فرامادی است.

تشکر و قدردانی

از تمامی متخصصان و مشارکت‌کننده‌گان که در این پژوهش یاری نمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- Azad Aramaki, T & Zahirinia, M. (2010). A study of value types and cultural changes in the family. *Family Studies Quarterly*, Year 6, No. 23, 279-297. (in Persian)
- Azad Aramaki, T & Zahirinia, M. (2011). A study of value orientation and its relationship with economic and social changes in Hormozgan Province (case study of citizens of Bandar Abbas). *Specialized Quarterly Journal of Social Sciences, Islamic Azad University - Shushtar Branch*, Year 5, No. 14, 1-22. (in Persian)
- Azad Aramaki, T. (2004). The nature of the value system of Iranian society: material, metamaterial or integrated. *Cultural Research Letter*, Year 8, No. 10, 1-15. (in Persian)
- Dugraf, non dirk & Evans G. (1996). why are the young more post materialist? *Journal of Comparative political studies*, vol 26 issue 6.
- Ferrari, M. (2000). Generations and value change across time. *international review of sociology- Revue international de sociologie*, Vol. 10, No. 2, PP. 223-233.
- Ghlich, M. (2012). *Cultural Globalization and Its Effects on Marital Values and Family Relations*. (PhD Thesis, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, 10/17/2012). (in Persian)
- Inglehart, R. (2016). *Cultural transformation in advanced industrial society*. (Translated by Maryam Weter). Tehran: Kavir Publications. (in Persian)
- Kafashi, M. (2016). *Application of SPSS software in social research*. Tehran: Foujan. (in Persian)
- Mills, A & Bravitt, J. (2006). *An introduction to contemporary cultural theories*. (Translated by Jamal Mohammadi). Tehran: Qoqnos. (in Persian)
- Ministry of Urban Development, Roads and Housing News Site, (February 1394). Familiarity with the definitions of marginalization and the status of marginalized people in Iran and the world. Available on the Internet at news.mrud.ir/news
- Modiri, F. (2018). Different types of family values and their socio-economic correlates in Tehran. *Applied Sociology*, 29, consecutive issue (69), number 1, 147-166. (in Persian)
- Naseri, S & Sarukhani B. (2017). Study of effective factors in building power in the family (a case study of Tehran). *Quarterly Journal of Social Sciences, Islamic Azad University, Shushtar Branch*. Year 11, number 2, 1-22. (in Persian)
- National Projects Office. (2003). *Iranian Values and Attitudes*. Research Institute for Culture, Arts and Social Relations, Ministry of Interior. Iran. (in Persian)
- Nicoleta, U. (2015). *Modern and Postmodern Perspectives on Social Values*. Postmodern Openings. Lumen Publishing House. Volume 6, Issue 1, pp: 87-94.
- Research Institute for Culture, Arts and Communications, National Center for Social Observation, Ministry of Interior. (2015). *National Survey of Iranian Values and Attitudes. Third Wave (First Edition)*. Research Institute for Culture, Arts and Communications. (in Persian)
- Ritzer, G. (2016). *Sociological Theory*. (Translated by Houshang Naibi). Tehran: Ney Publishing. (in Persian)

- Seidman, S (2013). The Conflict of Opinions in Sociology. (Translated by Hadi Jalili). Tehran: Ney Publishing. (in Persian)
- Vosoughi, M & Ali Akbar Nik Khalq, A, A (1990). Fundamentals of Sociology. Tehran: Kheradmand Publications. (in Persian)